

Hieronim Chojnacki*

Kazimierz Musiał**

Maria Sibińska***

KATEDRA SKANDYNAWISTYKI UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

Początki studiów skandynawistycznych na Uniwersytecie Gdańskim sięgają roku 1970. Powstał wówczas Zakład Języków i Kultury Krajów Skandynawskich, którego pracami kierował początkowo prof. dr hab. Bogusław Drewniak, a następnie prof. dr hab. Zenon Ciesielski. Przy Zakładzie w latach 1972–1976 działało Podyplomowe Studium Wiedzy o Skandynawii. W roku akademickim 1975/1976 rozpoczęto prowadzenie pięcioletnich magisterskich studiów stacjonarnych. Pierwszym kierownikiem Katedry Skandynawistyki został prof. dr hab. Zenon Ciesielski, któremu za zasługi na rzecz umacniania badań skandynawistycznych w Polsce oraz krzewienia kontaktów między Polską a Skandynawią, Uniwersytet w Umeå nadał tytuł doktora *honoris causa* (1988). Kolejnymi kierownikami katedry byli prof. dr hab. Jan Szymański, prof. UG dr hab. Andrzej Kubka, a obecnie kieruje nią prof. UG dr hab. Hieronim Chojnacki.

Realizowany w katedrze program studiów to rezultat już prawie trzydziestoletniej praktyki dydaktycznej. W początkowej wersji, wobec braku tradycji skandynawskiej jako dyscypliny uniwersyteckiej w Polsce, wzorowany był na zagranicznych ośrodkach uniwersyteckich z dostosowaniem do polskich warunków i możliwości. W ostatecznym kształcie został oparty na podstawach neofilologicznych, lecz ze znacznym wykroczeniem poza typowe studium języka i literatury.

Misją naukową i dydaktyczną Katedry Skandynawistyki Uniwersytetu Gdańskiego jest stymulowanie rozwoju interdyscyplinarnej wiedzy o Skandynawii i relacjach polsko-skandynawskich poprzez najbardziej bezpośrednie narzędzie, jakim jest język szwedzki, norweski i duński. Fundamentem jest pogląd, iż Skandynawia pozostaje specyficznym regionem Europy i basenu Morza Bałtyckiego, który może być w wielu aspektach źródłem inspiracji dla Polski i Polaków.

Oferta dla studentów studiów I stopnia obejmuje dwie specjalizacje – media i społeczeństwo w krajach nordyckich i komunikację międzykulturową. Na studiach II stopnia

* Uniwersytet Gdański; filhch@univ.gda.pl.

** Uniwersytet Gdański; musial@ug.edu.pl.

*** Uniwersytet Gdański; films@univ.gda.pl.

istnieje specjalizacja translatoryczna. Drugim filarem, na którym opiera się oferta dydaktyczna Katedry Skandynawistyki, są specjalizacje językowe. Katedra Skandynawistyki Uniwersytetu Gdańskiego, jako jedna z niewielu neofilologii w Polsce, oferuje gruntowną naukę wybranego języka skandynawskiego od podstaw na studiach licencjackich oraz gwarantuje osiągnięcie poziomu zaawansowanego na studiach magisterskich. Ze względu na pozycję Szwecji w Skandynawii, jej położenie geograficzne, tradycje stosunków historyczno-kulturowych z Polską – język szwedzki stał się pierwszym językiem kierunkowym, zaś w roku 1980 powstała druga, równoległa specjalizacja językowa, norweska. W roku akademickim 1995/1996 zainaugurowano trzecią specjalizację – duńską.

Nauka języków skandynawskich jest uzupełniona przedmiotami językoznawczymi z akcentem na pragmatyngwistykę, takimi jak: wstęp do językoznawstwa, gramatyka opisowa, gramatyka kontrastywna języków norweskiego i polskiego, szwedzkiego i polskiego, duńskiego i polskiego oraz wybrane zagadnienia z językoznawstwa ogólnego. Samodzielną grupę przedmiotów stanowią historie literatur poszczególnych krajów skandynawskich, poprzedzone wstępem do nauki o literaturze, ze szczególnym uwzględnieniem literatury danej specjalizacji językowej, np. historia literatury Szwecji czy Danii.

Cechą charakterystyczną programu studiów skandynawistycznych w Gdańsku jest zespół przedmiotów dotyczących ogólnej wiedzy o Skandynawii, takich jak geografia i historia Skandynawii, zagadnienia społeczno-polityczne i ekonomiczne krajów skandynawskich oraz kultura Skandynawii. Plan zajęć z tych przedmiotów znacznie wykracza poza tradycyjnie ujmowaną wiedzę w programach studiów neofilologicznych. Charakter uzupełniający mają wykłady z filozofii nauki oraz teorii i metodologii literatury, a także zajęcia specjalistyczne (np. technika przekładu).

W wymiarze naukowym i dydaktycznym można więc uznać gdańską skandynawistykę za nietypową filologię, która nawiązuje do angloamerykańskiego wzorca i tradycji *area studies*. Wychodzi się tutaj mianowicie z założenia, że gruntowne poznanie języków skandynawskich umożliwia zgłębienie wielowymiarowo ujmowanych obszarów wiedzy o regionie, w którym są one używane.

Działalność naukowo-badawcza pracowników Katedry Skandynawistyki koncentruje się na tematyce kulturalnej, literackiej, językoznawczej oraz społeczno-politycznej, a także dotyczy edukacji, szkolnictwa wyższego i mediów w Skandynawii. Najważniejszą rolę odgrywają tu badania własne, prowadzone w ramach istniejących trzech zakładów naukowych:

1. Zakład Badań nad Współczesnymi Społeczeństwami Skandynawii, pod kierownictwem dra Kazimierza Musiała, kontakt: musial@ug.edu.pl,
2. Zakład Języków i Kultury Skandynawii, pod kierownictwem dr Ewy Mrozek-Sadowskiej, kontakt: ewams@wp.pl,
3. Zakład Literatur Skandynawskich, pod kierownictwem dr Marii Sibińskiej, kontakt: films@univ.gd.pl.

Całością prac katedry kieruje prof. UG dr hab. Hieronim Chojnacki, kontakt: filhch@univ.gda.pl.

Spod pióra byłych i obecnych pracowników Katedry Skandynawistyki wyszły m.in. następujące książki i monografie naukowe:

- Balicki, Maciej. 2008. *Troll 1. Język duński: teoria i praktyka. Poziom podstawowy*, Gdańsk: słowo/obraz terytoria.
- Chojecki, Andrzej. 1999. *Mowa mowy. O języku współczesnej humanistyki*, Gdańsk: słowo/obraz/terytoria.
- Chojnacki, Hieronim. 1998. *Polska „poezja Północy”. Maria Irydion, Lilla Weneda*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Chojnacki, Hieronim. 2000. *Marzenia o Italii. Motywy włoskie w poezji szwedzkiej w XIX i XX wieku. Rozprawa i antologia*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Chojnacki, Hieronim. 2003. *Szwedzka Literatura Piękna w Polsce 1939–1996. Bibliografia przekładów i opracowań krytycznych. Den svenska skönlitteraturen i Polen 1939–1996. En Bibliografi över översättningar och litteratur*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Ciesielski, Zenon. 1972. *Zbliżenia skandynawsko-polskie. Szkice o kontaktach kulturalnych w XIX i XX wieku*, Gdańsk: Wydawnictwo Morskie.
- Ciesielski, Zenon. 1974. *Skandynawowie w oczach Polaków. Antologia*, Gdańsk: Wydawnictwo Morskie.
- Ciesielski, Zenon. 1986. *Od Fredry do Różewicza. Dramat i teatr polski w Szwecji w latach 1835–1976*, Gdańsk: Wydawnictwo Morskie.
- Ciesielski, Zenon. 1990. *Historia literatury szwedzkiej. Zarys*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź.
- Ciesielski, Zenon (red.). 1991. *Słownik pisarzy skandynawskich*, Warszawa: Wydawnictwo Wiedza Powszechna.
- Ciesielski, Zenon. 1992. *August Strindberg. Życie i twórczość*, Kraków: Wydawnictwo PAN.
- Dymel-Trzebiatowska, Hanna i Ewa Mrozek-Sadowska (red.). 2006. *Andersen – 200 lat. Baśnie Hansa Christiana Andersena w Europie – Europa w baśniach Hansa Christiana Andersena*, Gdańsk: Nordicum.
- Dymel-Trzebiatowska, Hanna i Ewa Mrozek-Sadowska. 2007. *Troll 1. Język szwedzki: teoria i praktyka. Poziom podstawowy*, Gdańsk: słowo/obraz terytoria.
- Dymel-Trzebiatowska, Hanna i Ewa Mrozek-Sadowska. 2008. *Troll 2. Język szwedzki: teoria i praktyka. Poziom średnio zaawansowany*, Gdańsk: słowo/obraz terytoria.
- Garczyńska, Helena. 2008. *Troll 1. Język norweski: teoria i praktyka. Poziom podstawowy*, Gdańsk: słowo/obraz terytoria.
- Garczyńska, Helena. 2009. *Troll 2. Język norweski: teoria i praktyka. Poziom średnio zaawansowany*, Gdańsk: słowo/obraz terytoria.
- Kubka, Andrzej. 2005. *Podziały socjopolityczne w Norwegii w latach 1973–1997*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Musiał, Kazimierz. 2002. *Roots of the Scandinavian Model. Images of Progress in the Era of Modernisation*, Baden Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
- Mrozek-Sadowska, Ewa i Hanna Dymel-Trzebiatowska (red.). 2008. *Astrid Lindgren 100 lat: interpretacje*, Gdańsk: Nordicum.

- Sibińska, Maria. 2002. *Marginalitet og myte i moderne nordnorsk lyrikk*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Sibińska, Maria. 2008. *Ludvig Holberg i scena przy Lille Grønnegade. Z historii teatru skandynawskiego*, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego.
- Sibińska, Maria i Katarzyna Veisland (red.). 2005. *Ludvig Holberg: na tropach wspólnej tożsamości północnoeuropejskiej*, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego.
- Sibińska, Maria i Katarzyna Veisland (red.). 2007. *Zamki na lodzie. Szkice o Ibsenie*, Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Sibińska, Maria, Katarzyna Michniewicz-Veisland, Ewa Mrozek-Sadowska i Agata Lubowicka. 2010. *Nordisk drama. Fornylser og transgressioner*, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego.
- Szymański, Jan. 1978. *Stosunki gospodarcze Polski ze Szwecją w latach 1919–1939*, Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Naukowe.
- Szymański, Jan (red.). 2000. *Polska – Szwecja 1919–1999*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Szymański, Jan (red.). 2004. *Polska – Dania w ciągu wieków*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Szymański, Jan. 2005. *Stosunki gospodarcze Polski z Norwegią w latach 1918–1929*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Szymański, Jan (red.). 2006. *Polska – Norwegia 1905–2005*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

Wśród ważniejszych konferencji organizowanych przez pracowników Katedry Skandynawistyki wymienić można:

Scandinavia and the countries of the Baltic – an encounter of cultures and societies (24–25 listopada 1995 – międzynarodowa konferencja z okazji jubileuszu gdańskiej skandynawistyki,

„Polska – Szwecja” (1999) – międzynarodowa konferencja historyków,

„Międzynarodowe Dni Kultury Lapońskiej” (2000),

„Polska, Skandynawia, Unia Europejska” (2002),

„Bestsellery Północy” (2003),

„Polska – Dania poprzez wieki” (2003),

„Ludvig Holberg: na tropach wspólnej tożsamości północnoeuropejskiej” (2004),

„Baśnie Andersena w Europie – Europa w baśniach Andersena” (2005),

„Polska – Norwegia 1905–2005” (2005),

„Kobiety i mężczyźni przełomu nowoczesnego” (2006),

„Astrid Lindgren 100 lat: Interpretacje” (2007),

„Linneusz a współczesność” (2007),

Dramat skandynawski. Odnowy i transgresje (2008) – XXVII światowy kongres *International Association for Scandinavian Studies*,

„Polska i norweska książka obrazkowa – uczynić dzieci czytelnikami” (2009), we współpracy z Fundacją Inicjatyw Społecznie Odpowiedzialnych.